

ронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

2. Гловюк І. В. Проблемні питання забезпечення належної правової процедури обшуку (у розрізі новел КПК) / І. В. Гловюк // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. – 2018. – № 4. – С. 141–149.

3. Бортун М. П. Процесуальні аспекти проведення обшуку М. П. Бортун // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2017. – № 3. – С. 28–35.

4. Степанова Г. Обшук особи за КПК України: Проблемні питання та шляхи вдосконалення / Г. Степанова, О. Степанов, М. Кулик // Підприємство, господарство і право. – 2017. – № 2. – С. 294–298.

Шкелебей Вікторія Анаполівна,
*к.ю.н., старший викладач кафедри
кримінального та кримінального
процесуального права
Національного університету
«Києво-Могилянська академія»*

ПЕРЕКЛАДАЧ ЯК УЧАСНИК КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Однією з обов'язкових умов забезпечення рівності громадян перед законом і судом незалежно від їхньої національної та расової належності є засада мови кримінального провадження. Враховуючи зростання кількості злочинів, вчинюваних у сфері зовнішньоекономічних, міжнародними злочинними угрупованнями, мігрантами на території України, існує потреба у залученні перекладача для подолання мовних бар'єрів, забезпечення прав учасників кримінального провадження та вирішення основних завдань кримінального судочинства.

Відповідно до ст. 7 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), мова, якою здійснюється кримінальне провадження, є однією із засад, яким повинні відповідати його зміст та форма.

Відповідно до ч. 3 ст. 29 КПК України слідчий суддя, суд, прокурор, слідчий забезпечують учасникам кримінального провадження, які не володіють чи недостатньо володіють державною мовою, право дава-

ти показання, заявляти клопотання і подавати скарги, виступати в суді рідною або іншою мовою, якою вони володіють, користуючись послугами перекладача в порядку, передбаченому КПК України.

Згідно з ч. 1 ст. 68 КПК України у разі необхідності у кримінальному провадженні перекладу пояснень, показань або документів сторони кримінального провадження або слідчий суддя чи суд залучають відповідного перекладача (сурдоперекладача) [1]. Ч. 2 та 3 зазначеної статті зазначені основні права та обов'язки перекладача як учасника кримінального процесу.

Розглянемо ч. 4 ст. 68 КПК України, відповідно до якої перед початком процесуальної дії сторона кримінального провадження, яка залучила перекладача, чи слідчий суддя або суд пересвідчуються в особі її компетентності перекладача, з'ясовують його стосунки з підозрюваним, обвинуваченим, потерпілим, свідком і роз'яснюють його права і обов'язки [1].

Зазначимо, визначення поняття «перекладач» у нормах кримінального процесуального закону не міститься, проте перекладач є самостійним учасником кримінального провадження з визначенням у законі процесуальним статусом, тобто колом прав та обов'язків.

Відтак перекладач – будь-яка незацікавлена у результаті справи особа, яка вільно володіє мовою, якою ведеться процес, а також мовою окремих учасників процесу, яка залучається до участі у кримінальному судочинстві для сприяння правосуддю шляхом здійснення необхідного перекладу [2].

Так, Т. Кузик зазначає, що, власне, поняття «перекладач» як учасник кримінального провадження належним чином не розкривається в кримінально-процесуальному законодавстві України, що створює труднощі під час вирішення питань, пов'язаних із визначенням компетентності та інших вимог, що ставляться до особи, яка запрошується як перекладач [3, с. 8].

Усе ж такі зміни наразі відбуваються в Україні, наприклад, А. Туманяц та О. Шило, акумулюючи положення різних частин ст. 68 КПК України, на доктринальному рівні спробували визначити перекладача як незацікавлену в результаті кримінального провадження дієздатну особу, компетентну у здійсненні перекладу з однієї мови на іншу, яка залучається до участі в кримінальному провадженні за необхідності здійснення перекладу пояснень, показань або документів [4, с. 159].

Аналізуючи норми КПК України щодо цієї проблематики, дійшли висновку про те, що перекладач є іншим учасником кримінального провадження, який вільно володіє державною мовою, а також мовою учасника процесу, який потребує перекладу на мову, якою він володіє або технікою спілкування з особами, які мають особливі потреби (глухі, німі та глухоніми), та який є незацікавленим у результатах справи, що залучається до кримінального провадження уповноваженими на те особами (органами).

Проте закон передбачає складний механізм залучення перекладача у кримінальне провадження, його складність обумовлена прогалинами та неналежною регламентацією норми закону, що регулює участь перекладача у кримінальному провадженні. У практичній діяльності це викликає проблеми, пов'язані з пошуком перекладача, перевіркою його компетентності, встановленням ступеня неволодіння особою мовою, на якій здійснюється кримінальне провадження.

Відсутність закріпленої правової регламентації поняття перекладача як учасника кримінального провадження у кримінальному процесуальному законодавстві України ускладнює вирішення питань, пов'язаних із визначенням компетентності та інших вимог, що ставляться до особи, яка запрошується як перекладач.

Компетентність перекладача має визначається не лише знанням мови перекладу, а й володінням спеціальною термінологією відповідно до сфери здійснення перекладу. Незважаючи на відсутність у законі вказівки про спеціальну освіту перекладача, специфіка галузевого перекладу зумовлює наявність у перекладача спеціальних знань, умінь та навичок, необхідних для професійної діяльності у певній сфері.

Отже, кримінальним процесуальним законодавством України не регламентовані вимоги, які мають ставитися до перекладача. Лише однією вимогою, яку закріплює КПК України до перекладача, є його компетентність, при цьому для визначення рівня компетентності перекладача в Україні не передбачено жодних процедур чи методик.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : від 13 квітня 2012 року № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

2. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. – 14-те вид., допов. і перероб. – К. : Правова Єдність, 2017. – 828 с.

3. Кузик Т. М. Теоретико-правові та процесуальні аспекти участі перекладача у кримінальному провадженні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Т. М. Кузик. – Одеса, 2014. – 20 с.

4. Кримінальний процес : підручник / Грошевий Ю. М., Тацій В. Я., Пшонка В. П. та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки. – Х. : Право, 2013. – 824 с.

Юрчишин Василь Миколайович,
д.ю.н., старший радник юстиції,
Почесний працівник прокуратури
України, завідувач кафедри кримі-
нальної юстиції Чернівецького
юридичного інституту НУ
«ОЮА»,

ОБВИНУВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОКУРОРА У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ

Згідно зі ст. 131-1 Конституції України [1], ч. 2 ст. 36 КПК України [2] прокурор у кримінальному провадженні здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва. По суті, це означає, що саме на прокурора покладається обов'язок організації процесу досудового розслідування, визначення його напрямів, координації проведення процесуальних дій, забезпечення дотримання під час кримінального провадження вимог законів України [3, с. 112]. На думку В. М. Тertiшника, прокурор поєднує функцію керівника слідчого, обвинувача і прокурора, здійснює нагляд за розслідуванням загалом, а отже, і за керівництвом розслідуванням зокрема [12, с. 82].

Серед вчених-процесуалістів триває дискусія з приводу моменту виникнення функції обвинувачення. Так, Н. Сухарева вважає, що функ-